

w sprawie: uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2016

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2013r.Dz.U.poz594.) w związku z art. 4' ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj.Dz. U. z 2015 r.poz. 1286) oraz z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj.Dz. U. z 2015 r. poz. 875), Rada Gminy w Budzowie uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok, zgodnie z załącznikiem nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok, zgodnie z załącznikiem nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Budzów.

§ 4

Traci moc Uchwała Nr.III/15 /2014 z dnia 30 grudnia 2014r.Rady Gminy w Budzowie

§ 5.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2016 roku.

Przewodnicząca
Rady Gminy
[Signature]
mgr Krystyna Szczepaniak

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
NA 2016 r.**

Obowiązujący w Polsce model rozwiązywania problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i zadań jest zlokalizowanych na poziomie samorządu gminnego, który na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskał kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społeczności lokalnej. Po kilku latach doświadczeń funkcjonowania tej ustawy nie zastanawiamy się już, czy warto pomagać osobom lub rodzinom z problemem alkoholowym a szczególnie dzieciom z rodzin alkoholowych, lecz jak to robić szybciej, skuteczniej, efektywniej.

Pomagać to znaczy nie tylko minimalizować skutki alkoholizmu, ale edukować, uświadamiać, wskazywać alternatywne sposoby spędzania wolnego czasu, uczyć radzenia sobie z trudną sytuacją, jak bez używek rozładować napięcie i rodzącą się agresję. Pomagać to również znaczy wspierać młodych ludzi w kształtowaniu prawidłowych postaw osobowościowych, uczyć umiejętności mówienia „nie” w sytuacjach, gdy młody człowiek poddany jest presji otoczenia.

Ważną dziedziną, na którą należy postawić jest profilaktyka. Jej podstawą jest obiektywna wiedza o problemie. Wskazane jest również, żeby młodzieży pomagać w prawidłowym kształtowaniu osobowości, aby nie było potrzebne „podpieranie się” substancjami uzależniającymi. Istotną sprawą jest zapewnienie młodym ludziom atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu, aby stanowiły one alternatywę dla używania substancji uzależniających.

W działaniach profilaktycznych ważne jest „wychowanie do trzeźwości”, w którym obok przekazywania wiedzy na temat uzależnień, istotną rolę odgrywa kształtowanie prawidłowych postaw życiowych i umiejętności społecznych, pomoc w budowaniu poczucia własnej wartości, przekazywanie odpowiedniego systemu norm.

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Realizatorem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest Wójt Gminy Budzów.

PODSTAWOWE DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH DO REALIZACJI NA ROK 2016:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, poprzez:
  - dofinansowanie działań terapeutycznych i pomocowych wobec osoby uzależnionej oraz przemocy i współpracy z Powiatowy Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Suchej Beskidzkiej,
  - prowadzenie oraz finansowanie działalności Punktu Konsultacyjnego w Budzowie jako miejsca pierwszego kontaktu dla osób z problemami alkoholowymi,
  - podnoszenie kwalifikacji osób zaangażowanych w realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

2. Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, poprzez:
  - działalność zespołu ds. interwencji kryzysowej w chorobie alkoholowej. Podejmowanie działań zmierzających do zobowiązania osoby uzależnionej do podjęcia leczenia odwykowego oraz działań dotyczących interwencji oraz działań dotyczących interwencji wymiaru sprawiedliwości w sprawach przemocy, kierowanie na badania do biegłego przedmiocie uzależnienia, prowadzenie wywiadów środowiskowych, przygotowanie dokumentacji, złożenie wniosku o orzeczenie obowiązku leczenia odwykowego do sądu rejonowego,
  - zwiększenie skuteczności interwencji prawn-administracyjnej wobec przemocy, poprzez ścisłą współpracę następujących służb: policja, pracownicy socjalni, pracownicy służby zdrowia, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:
    - ✓ działalność gminnej koalicji ds. interwencji w przemocy domowej,
  - działalność edukacyjna związana z przeciwdziałaniem przemocy domowej:
    - ✓ szkolenie przedstawicieli wybranych grup zawodowych stykających się z problemem przemocy domowej – nauczyciele, pielęgniarki, lekarze.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczęszczających w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych, poprzez:
  - wdrożenie profesjonalnych programów profilaktycznych, prezentacje spektakli teatralnych dotyczących problemów uzależnień (narkotyki, alkohol, nikotyna) oraz programów edukacyjnych, które uświadomiłyby nastolatkom na wartość drugiego człowieka i uczyłyby umiejętności nieagresywnego rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie ze stresem i frustracją,
  - tworzenia alternatywnych zajęć umożliwiających spędzanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,
  - propagowanie oraz wspieranie trzeźwych obyczajów w ramach organizowanych lokalnie imprez rozrywkowo-sportowych promujących zdrowy tryb życia, m.in. poprzez:
    - ✓ imprezy z elementami profilaktyki uzależnień (konkursy rodzinne i szkolne),

- ✓ sfinansowanie programu „Bezpieczne dziecko”, BRD oraz programów nowatorskich przy współpracy z Komendą Powiatową Policji,
  - ✓ współpraca z klubami 4h, kołami gospodyń i grupami młodzieżowymi OSP, LOK,
  - ✓ XI Gminy Przegląd Teatryków Profilaktycznych,
  - ✓ Człowiek jako element środowiska promujący zdrowy styl życia ,połączony z rodzinnymi wyjazdami na basen
- prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych w celu zagospodarowania czasu wolnego w ramach realizacji programów profilaktycznych,
    - ✓ zajęcia sportowe (sekcje piłki nożnej, pływanie - wyjazdy na basen, sekcja piłki siatkowej),
    - ✓ prowadzenie kółek artystycznych,
  - dofinansowanie wypoczynku wakacyjnego i w czasie ferii z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży,
  - udział w kampanii ogólnopolskiej „Zachowaj trzeźwy umysł”,
  - udział w kampanii „Postaw na rodzinę”,
- Realizacja programu profilaktycznego dla młodzieży gimnazjum „Archipelag Skarbów”
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, poprzez:
- dofinansowanie podmiotów zajmujących się statutowo rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
  - zakup materiałów, sprzętu, i pomocy niezbędnych do realizacji zadań ujętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ust. 1 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach:
- naruszenia zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych,
  - naruszenia zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, nieletnim oraz na kredyt lub pod zastaw,
  - kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
- Do podjęcia interwencji uprawnieni są: członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, upoważnieni przez Wójta pracownicy Urzędu Gminy oraz funkcjonariusze policji. Do występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego uprawniona jest osoba każdorazowo upoważniona przez Wójta Gminy Budzów.

CELE STRATEGICZNE PROGRAMU:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują poprzez uruchomienie niezbędnych lub już istniejących zasobów do radzenia sobie z tymi problemami.
3. Promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki w zakresie uzależnień, szkód społecznych i zjawiska przemocy w rodzinie.

CELE OPERACYJNE PROGRAMU:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw wobec problemów alkoholowych i zjawiska przemocy w rodzinie.
3. Wdrożenie nowoczesnych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci, młodzieży, rodziców, sprzedawców i kierowców.
4. Zwiększanie skuteczności i dostępności terapii, wykorzystanie nowoczesnych strategii i metod.
5. Promowanie zdrowego stylu życia.
6. Tworzenie bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej dla relacji programu.
7. Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie problemów alkoholowych.
8. Podniesienie skuteczności działań służb pomocowych.
9. Pomoc psychologiczna dla osób uzależnionych i członków ich rodzin .

OGRANICZENIE DOSTĘPNOŚCI ALKOHOLU.

Kluczową rolę w ograniczeniu dostępności alkoholu odgrywają:

- konsekwentny system kontroli rynku obrotu napojami alkoholowymi,
- systematyczna edukacja sprzedawców w dziedzinie szkód związanych z pićm alkoholu,
- koncentracja na wszechstronnych oddziaływaniach profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży środowiska lokalnego,
- ścisła współpraca z instytucjami skupiającymi dzieci i młodzież w celu promowania aktywnego, zdrowego stylu życia.

ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ I TERAPEUTYCZNEJ.

Z uwagi na fakt, iż rozwiązywanie problemów alkoholowych wymaga współdziałania szeregu instytucji, administracji, służby zdrowia, oświaty, policji, pomocy społecznej, konieczne jest współdziałanie wszystkich służb i instytucji działających na rzecz trzeźwości, przeciwdziałaniu przemocy oraz niwelowanie skutków alkoholizmu.

Gmina Budzów dysponuje następującą bazą konieczną do realizacji zadań Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

1. Gminny Punkt Informacyjno-Konsultacyjny:
  - dyżur psychologa
2. Zespół ds. interwencji kryzysowej w chorobie alkoholowej działający przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:
  - pracujący w miarę potrzeb.
3. Gminy Zespół Interdyscyplinarny na bazie Gminnej koalicji ds. przemocy.
4. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Suchej Beskidzkiej:
  - czynny całodobowo, świadczący usługi w zakresie:
    - porady specjalistyczny pracownik, socjoterapeutką, interwent, prawnik,
    - terapia grupowa i indywidualna,
    - grupy samopomocowe.
5. Inne instytucje pracujące w obszarze profilaktyki:
  - Komisariat Policji

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Szkoły,
- Ośrodki Zdrowia w Budzowie i Bieńkówe.

ZASADY FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ WYNAGRADZANIA GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Finansowanie realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych będzie dokonywane z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, wnoszących przez prowadzące sprzedaż podmioty gospodarcze.

Zgodnie z art. 4¹ ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi ustala się wynagrodzenie:

1. Dla Przewodniczącego Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – wynagrodzenie w wysokości ustalonej przez Wójta Gminy, za realizację następujących zadań:
  - ✓ opracowanie i przedstawienie Wójtowi założeń Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na dany rok,
  - ✓ kierowanie realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
  - ✓ współdziałanie z Pełnomocnikiem Wojewody ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
  - ✓ współdziałanie i koordynacja działalności stowarzyszeń, klubów instytucji i osób podejmujących zadania profilaktyczne i lecznicze w ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
  - ✓ koordynacja szkoleń członków komisji,
  - ✓ współdziałanie z policją - interwencja wobec naruszania warunków sprzedaży alkoholu, łamanie zakazu sprzedaży osobom nietrzeźwym i nieletnim, reklama napojów,
  - ✓ kierowanie do sądu wniosków o przymusowe leczenie.
2. Dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynagrodzenie w wysokości 140,00 zł brutto, za realizację następujących zadań:
  - ✓ udział w posiedzeniu i w pracach komisji,
  - ✓ prowadzenie kontroli przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi w Gminie,
  - ✓ podejmowanie interwencji kryzysowej w chorobie alkoholowej i czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia odwykowego:
    - kompletowanie dokumentacji oraz kierowanie wniosku do Sądu,
    - prowadzenie rozmów z osobami wezwanymi, przesłuchanie świadków, kierowanie na badanie przez biegłego,
    - podejmowanie interwencji w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie (interwencja domowa, wypełnienie niebieskiej karty, pomoc prawna).
3. Wynagrodzenia wypłacane są w oparciu o zawarte umowy cywilno-prawne.

SPOSOBY I KONTROLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Wójt Gminy sprawuje na bieżąco nadzór nad realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Półroczne i roczne sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przygotowuje pracownik Urzędu Gminy zajmujący się realizacją zadań wynikających z programu wraz z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i przedstawia Wójtowi i Radzie Gminy.

Przewodnicząca
Rady Gminy
mgr Krystyna Szczepaniak

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA 2016 r.**

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii określa sposób realizacji przez Gminę Budzów zadań własnych określonych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii jest w swych założeniach spójny z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok.

Realizatorem Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii jest Wójt Gminy Budzów.

PODSTAWOWE DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII DO REALIZACJI NA ROK 2016:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem poprzez:
  - dofinansowanie działań terapeutycznych i pomocowych wobec osoby uzależnionej oraz przemocy i współpracy z Powiatowy Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Suchej Beskidzkiej,
  - prowadzenie oraz finansowanie działalności Punktu Konsultacyjnego w Budzowie jako miejsca pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
  - podnoszenie kwalifikacji osób zaangażowanych w realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, poprzez:
  - prowadzenie Punktu Konsultacyjnego, w ramach którego udziela się członkom rodzin, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej,
  - stworzenie rodzinom, w których występują problemy narkomanii możliwości korzystania z pomocy psychologicznej.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, poprzez:
  - wdrożenie profesjonalnych programów profilaktycznych, prezentacje spektakli teatralnych dotyczących problemów uzależnień (narkotyki, alkohol, nikotyna) oraz programów edukacyjnych, które uświadomiłyby nastolatkom na wartość drugiego człowieka i uczyłyby umiejętności nieagresywnego rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie ze stresem i frustracją,
  - tworzenia alternatywnych zajęć umożliwiających spędzanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,
  - propagowanie oraz wspieranie trzeźwych obyczajów w ramach organizowanych lokalnie imprez rozrywkowo-sportowych promujących zdrowy tryb życia, m.in. poprzez:

- ✓ gminne festyny i inne imprezy z elementami profilaktyki uzależnień (konkursy rodzinne i szkolne),
  - ✓ sfinansowanie programu „Bezpieczne dziecko”, BRD oraz programów nowatorskich przy współpracy z Komendą Powiatową Policji,
  - ✓ współpraca z klubami 4h, kołami gospodyń i grupami młodzieżowymi OSP, LOK,
  - ✓ XI Gminy Przegład Teatrzyków Profilaktycznych,
  - prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych w celu zagospodarowania czasu wolnego w ramach realizacji programów profilaktycznych,
    - ✓ zajęcia sportowe (sekcje piłki nożnej, pływanie - wyjazdy na basen, sekcja piłki siatkowej),
    - ✓ prowadzenie kółek artystycznych,
  - dofinansowanie wypoczynku wakacyjnego i z czasie ferii z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży.
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów narkomanii:
- dofinansowanie podmiotów zajmujących się statutowo rozwiązywaniem problemów narkomanii,
  - zakup materiałów, sprzętu, i pomocy niezbędnych do realizacji zadań ujętych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii.
5. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego, poprzez współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej .

ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ I TERAPEUTYCZNEJ

Z uwagi na fakt, iż rozwiązywanie problemów narkomanii wymaga współdziałania szeregu instytucji, administracji, służby zdrowia, oświaty, policji, pomocy społecznej, konieczne jest współdziałanie wszystkich służb i instytucji działających na rzecz przeciwdziałania narkomanii.

Gmina Budzów dysponuje następującą bazą konieczną do realizacji zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii:

1. Gminny Punkt Informacyjno-Konsultacyjny:
  - dyżury psychologa
2. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Suchej Beskidzkiej:
  - czynny całodobowo, świadczący usługi w zakresie:
    - porady specjalistyczny pracownik, socjoterapeutką, interwent, prawnik,
    - terapia grupowa i indywidualna,
    - grupy samopomocowe.
3. Inne instytucje pracujące w obszarze profilaktyki:
  - Komisariat Policji,
  - Ośrodek Pomocy Społecznej,
  - Szkoły,
  - Ośrodki Zdrowia w Budzowie i Bieńkówce.

ZASADY FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Finansowanie realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii będzie dokonywane z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, wnoszących przez prowadzące sprzedaż podmioty gospodarcze.

SPOSOBY I KONTROLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Wójt Gminy sprawuje na bieżąco nadzór nad realizacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Półroczne i roczne sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii przygotowuje pracownik Urzędu Gminy zajmujący się realizacją zadań wynikających z programu przy współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i przedstawia Wójtowi i Radzie Gminy.

Przewodnicząca
Rady Gminy
Am
mgr Krystyna Szczepaniak